

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Уханова Інна Олегівна

УДК 330.341.1:334.7(477)

**РОЗВИТОК ТЕХНОПАРКОВИХ СТРУКТУР
В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ
ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ**

Спеціальність 08.00.03 – економіка та управління національним
господарством

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Одеса – 2014

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Одеському національному економічному університеті Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Харічков Сергій Костянтинович,
Одеський національний політехнічний університет,
завідувач кафедри менеджменту

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Соловійов В'ячеслав Павлович,
Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України,
заступник директора з наукової роботи, завідувач відділу проблем інноваційного розвитку економіки

доктор економічних наук, старший науковий співробітник

Лазарєва Євгенія В'ячеславівна,
Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України,
старший науковий співробітник відділу розвитку підприємництва

Захист відбудеться «17» грудня 2014 р. о 14³⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.052.10 в Одеському національному політехнічному університеті за адресою: 65044, м. Одеса, проспект Шевченка, 1.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Одеського національного політехнічного університету за адресою: 65044, м. Одеса, проспект Шевченка, 1.

Автореферат розісланий «17» листопада 2014 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Г.Б. Свінарьова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Економічне зростання країни на сьогодні, в першу чергу, безпосередньо пов'язано із формуванням та ефективним функціонуванням наукоємних галузей в структурі промисловості, становленням та діяльністю інноваційних видів виробництва. Тому вирішення проблеми підвищення ефективності функціонування економіки України має тісний зв'язок із прискореним розвитком інноваційної сфери, активізація якої має сприяти технологічній модернізації, створенню нових виробництв, появі додаткових робочих місць, створенню та комерціалізації нових конкурентоспроможних товарів. Кризова ситуація в економіці України може бути подолана за умови врахування сучасних тенденцій, які обумовлюють створення та функціонування нових форм організації інноваційної сфери, найбільш ефективними серед яких вважаються інтегровані утворення, що забезпечують взаємодію науково-технічного і виробничого потенціалів. До основних таких утворень відносяться технопарки, які сприяють розвитку переходу до інноваційного типу розвитку економіки та грають особливу роль для вирішення завдання забезпечення державної інноваційної політики.

Типові проблеми інтеграційної взаємодії між учасниками інноваційного розглядаються у працях А. Веренікіна, Д. Волошина, П. Дракера, О.В. Конишева, Н.А. Кулагіной та ін. Теоретичним дослідженням проблем становлення і функціонування технопарків присвячені праці М. Кастеллса, Р. Сілмора, Г. Сунмана, А.М. Андерсона, А.І. Татаркіна, А.Ф. Сухова, А.Н. Авдулова, В.Є. Шукшунова, М.Дж. Рассела, Д.Дж. Мосса та ін. Вагомий внесок в розробку проблем інноваційного розвитку економіки України та визначення ролі інноваційної інфраструктури в його забезпеченні внесли вітчизняні вчені А.І. Бутенко, В.М. Геєць, Т.П. Данько, В.І. Захарченко, Є.В. Лазарева, В.М. Лисюк, А.А. Мазур, М.М. Меркулов, В.П. Семиноженко, В.П. Соловійов, Д.М. Стеченко, Л.І. Федулова, С.В. Філіппова, С.К. Харічков, М.А. Юдін та ін.

Розробки вищевказаних вчених слугують науково-методичним обґрунтуванням необхідності становлення та розвитку технопарків як сучасних форм інтеграції науки і бізнесу в реалізації державної інноваційної політики. Проте питання щодо сутності та місії технопаркових структур в системі інфраструктурного забезпечення державної інноваційної політики України ще недостатньо ідентифіковані у вітчизняних методологічних розробках. Зокрема, недостатньо вивченими та доведеними до науково-практичного вдосконалення залишаються питання позиціонування технопаркових структур в мережі інноваційної інфраструктури, об'єктивного визначення передумов, напрямків та засобів державної підтримки створення та функціонування технопарків, формування науково-методичної бази та інструментарію оцінки ефективності технопарків тощо.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана у відповідності до планів науково-дослідних робіт Одеського національного економічного університету як складова фундаментальних робіт: «Нова індустріалізація як модель економічного розвитку

України» (ДР №0112U000125, 2012-2017 рр.), де здобувачем запропоновано методично-аналітичні засади оцінки ефектів діяльності технопаркових структур; «Зовнішньоекономічна діяльність регіону» (ДР №0112U07709, 2013-2015 рр.), де здобувачем розкрито місце технопаркових структур в інноваційній системі регіону та їх роль як чинника активізації зовнішньоекономічної діяльності; «Інвестиційно-інноваційний розвиток країн Європи в контексті формування їх міжнародної конкурентоспроможності» (ДР №0109U008760, 2010-2012 рр.), де здобувачем розкрито роль та функції технопарків в реалізації державної інвестиційно-інноваційної політики. Дисертант приймав участь в НДР як співвиконавець (довідка № 01-18/1434 та № 02-19/1435 від 19.09.14р.).

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є вироблення та обґрунтування теоретичного підґрунтя, методичних засад, а також розробка практичних рекомендацій щодо розвитку технопаркових структур як елемента інфраструктурного забезпечення державної інноваційної політики в Україні.

Для досягнення вказаної мети в роботі були поставлені наступні завдання:

- концептуально визначити сутність технопаркових структур, їх місію та організаційно-економічні функції в системі інфраструктурного забезпечення державної інноваційної політики;
- провести порівняльний аналіз та узагальнити зарубіжний досвід підтримки створення та функціонування технопаркових структур і визначити систему її організаційно-економічних напрямків, перспективну для запровадження в умовах трансформаційних перетворень в економіці України;
- обґрунтувати систему заходів державної підтримки створення та функціонування технопаркових структур в Україні з урахуванням етапності життєвого циклу технопаркових структур та ієрархічності рівнів управління;
- визначити особливості та обґрунтувати методичний підхід щодо формування загальнодержавної мережі технопаркових структур в Україні;
- визначити та системно структурувати умови, що сприяють створенню та ефективному функціонуванню технопарків для найбільш повного використання їх можливості стимулювати інноваційний розвиток країни;
- обґрунтувати науково-методичну базу та запропонувати інструментарій оцінки ефективності створення та функціонування технопарків.

Об'єктом дослідження є процес створення та функціонування технопарків.

Предмет дослідження – концептуальні основи та організаційно-економічні рішення щодо створення, функціонування та державної підтримки технопарків в умовах реалізації державної інноваційної політики.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертаційного дослідження склали теоретичні положення економічної науки, наукові роботи вітчизняних і зарубіжних економістів, присвячені проблемам інноваційного розвитку та функціонуванню технопарків. Для досягнення визначеної мети у ході дослідження використовувались такі загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: діалектичний, історичний – при дослідженні теоретичних основ і категоріального апарату технопарків та їх функцій у системі державної інноваційної політики розвинутих країн та транзитивних економіках; графічного, статистичного та системного аналізу, узагальнення та логічного підходу – при

аналізі основних тенденцій, проблем та показників розвитку технопарків в Україні; систематизації, аналізу та синтезу – при висвітленні напрямів підвищення державної підтримки технопарків як елементу сучасної інноваційної інфраструктури країни, при вивченні сучасного стану регулювання інноваційного розвитку в Україні, нормативно-правової бази, досвіду розвитку технопарків в Україні та за кордоном; порівняльного аналізу – при узагальненні зарубіжного досвіду у сфері підтримки розвитку технопарків; узагальнення та класифікації – при удосконаленні підходів щодо створення технопарків в Україні.

Інформаційною основою дослідження є законодавчі й інші нормативно-правові документи центральних і місцевих органів влади, офіційно опублікована статистична інформація Мінекономіки України, офіційні матеріали Державної служби статистики України, матеріали монографій, підручників, статей і тез вітчизняних і зарубіжних учених, звітна інформація вітчизняних та зарубіжних суб'єктів інноваційної інфраструктури, власні аналітичні розрахунки.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у розробці і обґрунтуванні теоретичних положень, виробленні нових методичних підходів та рекомендацій щодо створення, функціонування та державної підтримки технопарків в системі забезпечення державної інноваційної політики України, а саме:

удосконалено:

- системно-структурну поліфункціональну модель організаційно-економічних напрямків державної підтримки розбудови технопаркових структур в Україні, яка, на відміну від традиційного монофункціонального підходу, на основі класичних уявлень функцій державного менеджменту поєднує планування, стимулювання, контроль та моніторинг діяльності технопарків;
- типову матрицю системи заходів підтримки створення та функціонування технопаркових структур, інноваційна характеристика якої, на відміну від існуючих, полягає у запровадженні структуризації заходів за принципом ієрархічності (державний рівень, регіональний, місцевий) та етапності (становлення, зростання, стабілізація, стагнація) життєвого циклу технопарків;
- концептуальний підхід структурування загальнодержавної мережі технопарків, інноваційна ознака якого полягає у запровадженні дворівневої класифікації технопаркових структур: по-перше, орієнтованих на підтримку інноваційної політики розвитку національної економіки у стратегічних (пріоритетних) напрямках, що визначатимуть конкурентні переваги України на міжнародних ринках, а по-друге, спрямованих на підтримку державної інноваційної політики у регіональних (або секторальних) сегментах економіки, розвиток яких обумовлюється особливостями реального зовнішнього середовища.

дістало подальшого розвитку:

- концептуальне визначення сутності та місії технопаркових структур як складових елементів організаційно-функціональної мережі інфраструктурного забезпечення державної інноваційної політики в Україні, що, на відміну від традиційних уявлень розкривають функціональну

визначеність та домінуючу функцію науково-виробничої інтеграції потенціалу реального сектору економіки, академічної та галузевої науки, вищої освіти, державних, регіональних та місцевих органів управління та влади в контексті індустріалізації економічного розвитку;

- системне узагальнення чинників, що дестабілізують розбудову технопаркових структур в системі забезпечення державної інноваційної політики в Україні, яке на відміну від традиційних підходів, пов'язане з реалізацією основних функцій державного управління інноваційною політикою в розрізі планування, стимулювання, контролю та моніторингу діяльності технопарків;
- інтерпретація умов створення та ефективного функціонування технопарків, яка на відміну від відомих підходів, базується на системному врахуванні особливостей взаємодії суб'єктів технопаркових структур із зовнішнім середовищем (економічним, соціальним, культурним, екологічним тощо);
- методичний інструментарій оцінки ефективності створення та функціонування технопарків, інноваційність якого полягає у використанні в оціночних процедурах системи ефектів за такими основними складовими: економічний ефект, соціальний ефект, науково-технічний ефект, екологічний ефект та інтегральний (організаційний) ефект;
- критеріальна база та методичне підґрунтя оцінки ефективності функціонування технопарків, створюваних за умови залучення бюджетних коштів, відмітною ознакою яких є системне врахування якісних та кількісних критеріїв та критеріїв оцінки ризиків діяльності технопаркових структур.

Одержані результати дозволяють розглядати дисертацію як завершену наукову працю, що має теоретичне та практичне значення, а її результати можуть бути визначені як такі, що у сукупності вирішують важливе наукове завдання щодо формування теоретико-методичних засад розвитку технопаркових структур в системі забезпечення державної інноваційної політики в Україні.

Практичне значення результатів дисертаційного дослідження полягає у створенні організаційно-методичних основ розвитку технопаркових структур в системі забезпечення державної інноваційної політики в Україні. Рекомендації щодо диверсифікації підтримки технопарків на основі імплементації досвіду розвинених країн, критеріїв створення та функціонування технопарків прийняті до впровадження Департаментом економічного розвитку і торгівлі Одеської обласної державної адміністрації (акт №04.2-25/66 від 01.07.2014р.) та враховані при створенні технологічного майданчику «Технопарк «Хемо-Поль» у м. Теплодар.

Результати дослідження знайшли застосування в навчальному процесі Одеського національного економічного університету. На їх основі удосконалені і читаються лекційні курси: «Міжнародна економіка», «Міжнародні економічні відносини», «Європейська інтеграція» та використовуються в дипломному проектуванні Одеського національного економічного університету (довідка № 01-18/1433 від 19.09.14).

Особистий внесок здобувача. Теоретичні і методичні положення, розробки і висновки дисертації є результатом самостійних досліджень щодо вдосконалення

розвитку технопаркових структур в системі забезпечення державної інноваційної політики в Україні. З наукових публікацій, виданих у співавторстві, в роботі використані лише положення, які є результатом особистого дослідження автора.

Апробація результатів роботи. Основні теоретичні положення, висновки та практичні результати дослідження пройшли апробацію науково-практичних конференціях та науково-практичних семінарах: Міжнародна підсумкова науково-практична конференція «Наукові проблеми господарювання на макро-, мезо- та мікроекономічному рівнях» (м. Одеса, 2014 р.); Всеукраїнська наукова конференція студентів та аспірантів: «Світові кризи: причини і наслідки» (м. Одеса, 2013р.); VIII Всеукраїнська науково-практична конференція молодих вчених на тему: «Процеси сучасної глобалізації і Україна» (м. Одеса, 2013 р.); 9-й Международный научно-практический семинар «Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект» (гг. Донецк–Святогорск, 2013 г.); Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми економіки та управління національним господарством» в межах Міжнародного наукового форуму «Нова економіка» (м. Велика Ялта, 2013 р.); Десятая юбилейная международная научно-практическая конференция «Проблемы и перспективы развития сотрудничества между странами Юго-Восточной Европы в рамках Черноморского Экономического Сотрудничества» (Болгария, гг. Албена–Свиштов, 2012 г.); Перша міжнародна науково-практична конференція «Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики» (м. Одеса, 2012 р.); Міжнародна наукова конференція «Інвестиційно-інноваційна стратегія розвитку національної економіки в умовах глобальної економічної системи» (м. Маріуполь, 2011 р.); 4-я Международная научно-практическая конференция «Условия экономического роста в странах с рыночной экономикой» (г. Переяслав-Хмельницький, 2011 г.); VI Всеукраїнська науково-практична конференція молодих науковців «Україна в посткризовий період: економічний і політичний аспект» (м. Одеса, 2011 р.); XII Всеукраїнська науково-практична конференція молодих вчених «Соціальні, фінансові та економічні основи ефективної політики держави в умовах глобалізації світової економіки» (м. Донецьк, 2010 р.); III Міжнародний науково-практичний семінар: «Стратегії протидії зовнішнім та внутрішнім загрозам економічній безпеці: регіональний вимір» (м. Запоріжжя, 2010 р.).

Публікації. За результатами проведеного дослідження опубліковано 20 наукових праць, з них 11 у фахових наукових виданнях України, у тому числі 3 – у виданнях, що включено у міжнародні науково метричні бази, 2 – у зарубіжних виданнях, 1 – в інших наукових видання, 4 – доповідей і тез доповідей на конференціях, 2 монографії. Загальний обсяг публікацій складає 38,4 д.а., з яких особисто автору належить 15,7 д.а.

Структура і обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел з 197 найменувань – на 18 сторінках, 5 додатків – на 5 сторінках. Повний обсяг дисертації - 209 сторінок, з них 184 сторінки основного тексту. Дисертація містить 30 рисунків – на 30 сторінках, 15 таблиць – на 20 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі дисертації обґрунтовано актуальність теми роботи, розкрито її зв'язок з науковими темами; окреслено мету та завдання дослідження, об'єкт, предмет та методи; визначено наукову новизну та практичне значення одержаних результатів.

У першому розділі – «Концептуальні засади розбудови технопаркових структур в системі інфраструктурного забезпечення державної інноваційної політики» – досліджено теоретичні основи державної інноваційної політики та технопарків як елементу інноваційної інфраструктури, функціональне визначення технопарків в системі організації та реалізації державної інноваційної політики, досліджено зарубіжний досвід створення та функціонування технопарків в розвинутих та транзитивних економічних системах, становлення та розвиток технопарків України.

При дослідженні проблемних питань формування та реалізації державної інноваційної політики визначено, що успішність розбудови та реалізації державної інноваційної політики залежить від формування інноваційної інфраструктури, яку слід розглядати як сукупність взаємопов'язаних організацій (структур), зайнятих виробництвом і комерційною реалізацією наукових знань і технологій, а також комплекс інститутів правового, фінансового та соціального характеру, що забезпечують інноваційні процеси. У вітчизняній інноваційній системі майже відсутній ефективний механізм передачі технологій в промисловий сектор, слабким залишається взаємозв'язок науки і бізнес-структур. Вирішенню саме цього актуального питання мають сприяти безпосередньо технологічні парки як елементи інноваційної інфраструктури країни.

Під технопарком розуміють територіально відокремлений науково-виробничий комплекс, який здійснює формування територіального інноваційного середовища, об'єднує ВНЗ й організації, що здійснюють науково-дослідну, дослідно-конструкторську і виробничу діяльність, з метою прискорення просування розроблюваних ними товарів і послуг з інноваційного циклу від створення до комерціалізації.

Головна місія технопаркових структур як складових елементів організаційно-функціональної мережі інфраструктурного забезпечення державної інноваційної політики в Україні полягає у тому, що вони, шляхом реалізації цільових орієнтирів, формування нової філософії, можливостям та способу діяльності, реалізують нові цінності, які закладено в основу створення технологічних парків – сприяють появі нових інноваційних підприємств, робочих місць, прискорюють процес комерціалізації досягнень інноваційної сфери, позитивно впливають на інвестиційний імідж території тощо. Домінантна функція технологічних парків полягає у прискоренні ефективної науково-виробничої інтеграції потенціалу реального сектору економіки, академічної та галузевої науки, вищої освіти, державних, регіональних та місцевих органів управління та влади, що виражається у поступовому переході до нового технологічного укладу, розвитку інноваційного типу економіки в країні, значному посиленні конкурентоздатності країни. Однією з основних засад при створенні технопарків є сприяння

структурній переорієнтації економіки, що можливо лише у разі максимального зближення науки та виробництва. Визначено, що саме технопарки поєднують в своїй структурі низку головних елементів інноваційної інфраструктури: звичайно в структурі такого інтегрованого утворення у класичному вигляді представлені інноваційно-технологічний центр, консультаційна організація, центр з інформаційних послуг, маркетинговий центр, промислово-виробнича зона, кожен з цих елементів надає фірмам-резидентам спеціалізований набір послуг, саме ці функції виконує інноваційна інфраструктура в процесі забезпечення та реалізації інноваційної політики країни. Таким чином в якості сучасної форми науково-виробничої інтеграції технопарки мають домінуючу функцію у розбудові інноваційної інфраструктури, дозволяють об'єднати майже всю кількість інноваційних елементів такої структури в єдине ціле, що спрощує процес стимулювання та моніторингу інноваційної діяльності та сприяє більш ефективній реалізації інноваційної політики в країні. В роботі окреслені концептуальні засади створення технопаркових структур як складового елементу інноваційної інфраструктури, роль та місце технопарків в такій системі демонструє наступна схема (рис. 1).

Проаналізований в роботі зарубіжний досвід створення та функціонування технопарків дозволив довести, що формування та реалізація державної інноваційної політики має базуватись на інтенсивному сценарії, який передбачатиме системне залучення дорогої та мобільної робочої сили, конкурентоспроможних технологій, інфраструктурну і правову доступність ринку, сильні позиції у вигляді глобальних брендів, велику контрактну базу, сучасні формати торгівлі. Поставлена мета потребує створення нової організаційно-функціональної структури інфраструктурного забезпечення державної інноваційної політики.

Аналіз процесу створення та розвитку в Україні технопаркових структур показав, що динаміка їх розвитку демонструє негативну тенденцію після відміни спеціального режиму у 2006 р., одночасно слід відзначити їх досить високу ефективність в процесі активізації інноваційної діяльності. Загалом, станом на 2010 р., було зареєстровано 17 чинних свідоцтв проєктів технопарків, з них 5 зареєстровані в рамках технопарку «Київська політехніка». Обсяг виробленої інноваційної продукції у 2001-2012 рр. склав 12681,9 млн. грн., однак він створюється лише двома технопарками: «Інститут електрозварювання ім. Є.О. Патона» та «Інститут монокристалів». Бюджетний баланс діяльності технопарків у період дії спеціального режиму діяльності був профіцитним та становив 516 млн. грн.

Тенденцію до зниження демонструє вже наступний, після скасування спеціального режиму діяльності, рік: у 2007 р. на спеціальні рахунки було перераховано близька 30,0 млн. грн., у 2008 р. – 1,5 млн. грн., у 2009 – 1,07 млн. грн. Функціонування технопарків в Україні сприяло прояву корисного ефекту у вигляді створення 3564 додаткових робочих місць, однак після відміни дії спеціального режиму даний показник демонструє тенденцію до зменшення: якщо у 2004 році було створено 828 нових робочих місць, у 2010-2013 рр. загалом біло створено 10 нових робочих місць.

Рисунок 1 – Місце та функції технопарків у інноваційній інфраструктурі при реалізації державної інноваційної політики

На основі аналізу досвіду провідних країн світу щодо створення та функціонування технопарків, а також розвитку технопарків в Україні сформовано порівняльну характеристику моделей створення та функціонування технопарків в Україні та розвинутих країнах світу (табл. 1).

Таблиця 1 – Порівняльна характеристика моделей створення та функціонування технопарків в Україні та розвинутих країнах світу

Модель / Ознаки	Американська модель технопарків	Азіатська модель	Європейська модель	Українська модель
Особливості	<ul style="list-style-type: none"> - значні обсяги держфінансування; - держзамовлення інновацій; - створюються для розробки і комерціалізації інноваційних товарів; - забезпечують підтримку тісного зв'язку з університетами і дослідницькими центрами; - забезпечують інноватизацію економіки; - головними учасниками є ВНЗ, дослідницькі установи, приватні фірми, банки, частково – держава; - головні сфери діяльності: мікроелектроніка, військові технології, біотехнологія, аерокосмічна техніка, ядерні дослідження, екологія. 	<ul style="list-style-type: none"> - підтримка з боку держави у вигляді фінансування проектів та розвитку інфраструктури; - створені для забезпечення інтеграції промисловості та науки; - головними учасниками є дослідницькі установи, університети, приватні фірми, частково – держава; - головні сфери діяльності: робототехніка, кераміка, мехатроніка (Китай), космічні технології, біотехнологія, оптика, освоєння ресурсів моря (Японія). 	<ul style="list-style-type: none"> - підтримка з боку держави або приватного сектора; - сприяють створенню нових та збереженню робочих місць, що існують; - головними учасниками є держава, місцева влада, приватні фірми, ВНЗ; - головні сфери діяльності: мікроелектроніка, військові технології, біотехнологія, аерокосмічна техніка, ядерні дослідження, охорона навколишнього середовища. 	<ul style="list-style-type: none"> - відсутність державної фінансової підтримки; - створені для забезпечення просування інноваційної продукції на ринок; - організація зв'язку між сферою науки та виробництва; - головними учасниками є ВНЗ, НДІ, підприємства; - головні сфери діяльності: мікроелектроніка, напівпровідникові матеріали, оптоволоконні технології, удосконалення видобувного виробництва, хімія.
Результати	Створено 167 наукових та технологічних парків, функціонують 853 бізнес-інкубатори.	Створено 28 технополісів, у складі яких функціонує 69 технопарків (Японія), 53 національних парки, 50 - провінціальних та 30 - при університетах (Китай).	Створено 267 технопарків, у складі яких функціонує 1500 інноваційних центрів.	Створено 16 технопарків (діє 8).

Таким чином, у роботі доведено, що, зважаючи на досить слабкий рівень інноваційного процесу в економіці України, а також відсутність на сьогодні цілісної інноваційної системи, саме технологічні парки мають та повинні стати важливим елементом розбудови інноваційної інфраструктури країни.

У другому розділі – «Аналіз досвіду та сучасних тенденцій державної підтримки створення та функціонування технологічних парків» – систематизовано та наведено порівняльний аналіз особливостей державної підтримки технопарків в розвинутих країнах, надано характеристику державної підтримки таких структур у транзитивних економічних системах, узагальнено позитивні риси зарубіжного досвіду підтримки технопаркових структур, проведено

системне узагальнення чинників, що дестабілізують розбудову технопаркових структур в системі забезпечення державної інноваційної політики в Україні.

Аналіз міжнародного досвіду створення та розвитку провідних технопаркових структур дозволяє систематизувати висновки про досить сильну державну підтримку технопарків. Зокрема, у США: технопарки створюються в рамках програм техніко-економічного розвитку; податковий кредит на приріст наукових досліджень складає до 20%; зниження податків на дивіденди – 5,95%; формування держзамовлень на наукові розробки. У Західній Європі: створення технопарків за рахунок бюджету; дотації з централізованих фондів; фінансування інфраструктури, так, у Великій Британії частка держави – 62% витрат, у Німеччині – 78%, у Франції – 74%; прискорена амортизація обладнання та устаткування; податкові пільги, для заохочення підприємництва тощо. В Японії: фінансування державою до 60% витрат на створення технопарків; пільгова амортизація будівель та устаткування (15% і 30% вартості за перший рік), пільговий податок на земельну власність; виділення дотацій та позик (під 7-8%) тощо. В Китаї: реалізується загальнодержавна науково-промислова програма «Факел», орієнтована на комерціалізацію наукомістких технологій; податок на прибуток складає 15% тощо.

Формування механізму державної підтримки технологічних парків, як показує досвід розвинених країн, насамперед пов'язане з реалізацією основних функцій державного управління в розрізі планування діяльності, а також стимулювання та контролю виконання інноваційних проектів. Узагальнено головні форми підтримки технопарків у розвинених країнах відображає наступна схема (рис. 2.).

Рисунок 2 – Форми та заходи державної підтримки технологічних парків у розвинених країнах

Аналіз динаміки створення технопарків в Україні демонструє, що держава надавала їм низку прямих і непрямих видів допомоги головним чином у вигляді фінансування з держбюджету і податкових пільг. За аналізований період обсяг державної підтримки в рамках спеціального режиму склав 762,0 млн. грн., з яких близько 90% надійшли у вигляді непрямой підтримки. Разом з тим, під впливом нестабільного економічного розвитку в державі, накопичувались негативні тенденції розвитку технопарків, зокрема, все більш відчутно реалізували себе дестабілізуючі чинники їх державної підтримки (рис. 3).

Моніторинг підтвердив необхідність підтримки технологічних парків України, однак вони повинні розглядатись не лише як утворення, що виконує функцію отримання прибутку, а як інструмент, необхідний для активізації науково-виробничої інтеграції, що передбачає моніторинг та контроль їх діяльності у рамках державного менеджменту інновацій.

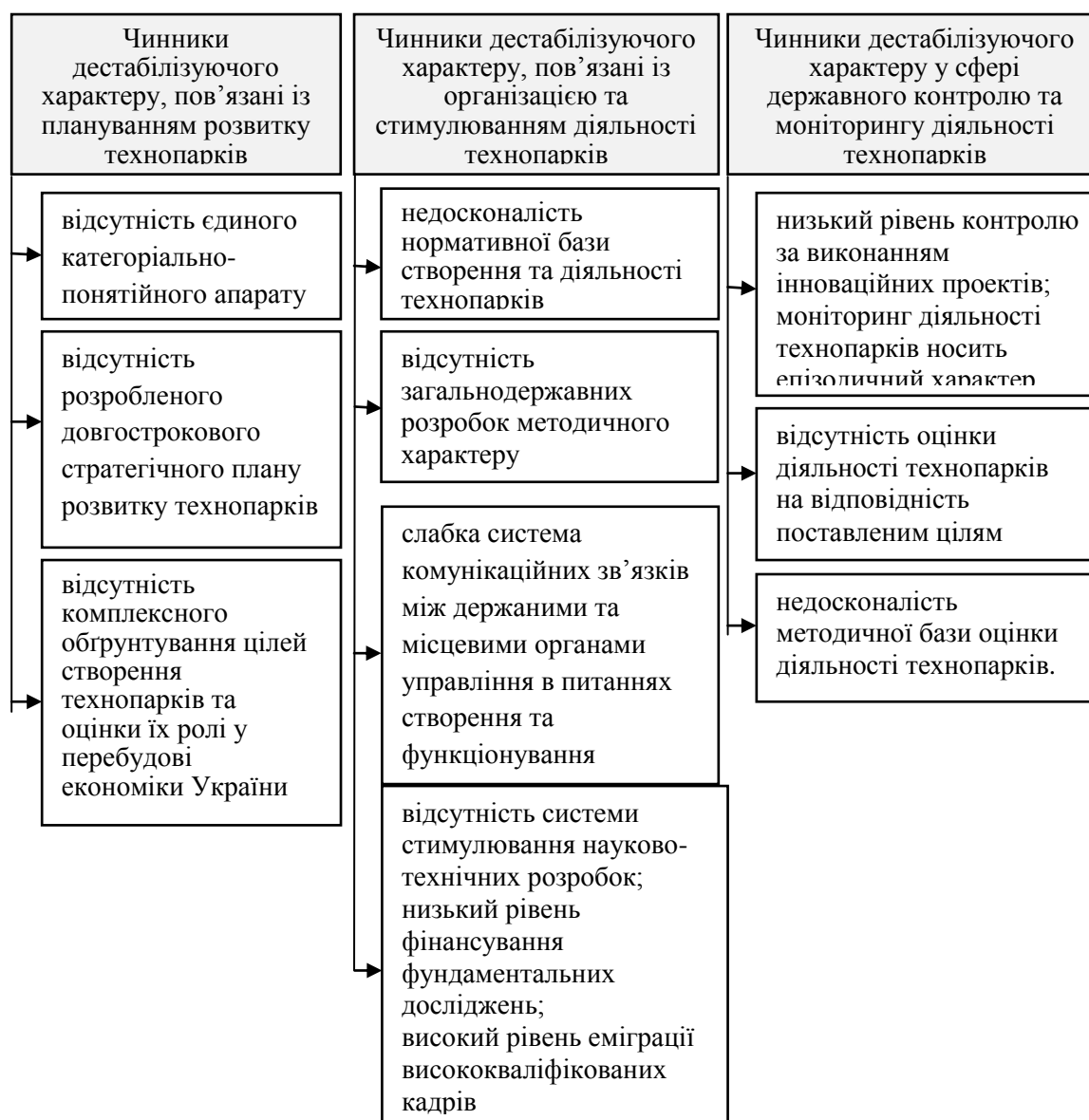

Рисунок 3 – Головні чинники, що дестабілізують державну підтримку технопарків в Україні

В основі запропонованої концепції лежить сукупність принципів, які мають бути реалізовані при формуванні механізму державної підтримки технопарків, в їх числі: принцип пріоритетності (концентрація ресурсів на пріоритетних напрямках науково-технологічного розвитку); системності (цілісність механізму підтримки); реалістичності (модель технопарків повинна створюватися виходячи з оцінки рівня розвитку економіки країни, національних інтересів); принцип адаптивності (адаптація технопарків до динамічно мінливих умов зовнішнього і внутрішнього середовища); комплексного стимулювання (сукупне використання правових, організаційних, економічних і фінансових інструментів впливу); гнучкості (різноманітність форм і методів підтримки); довгострокової орієнтації (механізм підтримки повинен носити не ситуаційний характер, а ґрунтуватися на аналізі тенденцій, процесів та реальних стратегій розвитку економіки України). Таким чином політика щодо регулювання та підтримки діяльності технопарків в Україні має бути реалізована із точки зору класичних функцій державного менеджменту, за допомогою яких в процесі створення технопаркових структур в Україні буде досягнена головна мета ринкового регулювання економіки, тобто систематичний та цілеспрямований вплив держави на певний об'єкт (у нашому випадку – технопарк) та на його складові елементи (ВНЗ, НДІ, промислові підприємства, малі та середні інноваційні фірми, фінансові установи тощо) для сприяння ефективному та тривалому функціонуванню, а також для забезпечення досягнення визначених економічних та соціальних результатів.

У третьому розділі – «Апарат практичної реалізації механізмів розвитку та державної підтримки створення і функціонування технопарків» – запропоновано шляхи ефективного впровадження та функціонування технопаркових структур, підходи до створення технопарків з урахуванням особливостей зовнішнього середовища, джерела і заходи фінансування технологічних парків в Україні, головні показники оцінки діяльності технопаркових структур.

З урахуванням проведеного аналізу, обґрунтовано доцільність створення та розвитку технопарків в Україні на двох рівнях: національному та регіональному. Національні технопарки, повинні бути орієнтовані на якісний, динамічний розвиток в Україні виробництв у стратегічних секторах національної економіки, які мають сприяти забезпеченню конкурентоспроможності економіки на внутрішньому та світовому ринках. Створення таких спеціалізованих технопарків також дозволить заощадити витрати по інфраструктурі, так як підприємства, що працюють в одній галузі використовують одні й ті ж об'єкти інфраструктури. Передумови створення та ефективного функціонування регіональних технопарків, які запропоновані у роботі, базуються перш за все на системному врахуванні особливостей взаємодії їх суб'єктів із зовнішнім середовищем (рис. 4).

Так, якщо середовище характеризується достатніми виробничими і фінансовими ресурсами, можливе створення інноваційного технопарку, в якому використовуються виробничі потужності підприємств, що існують в регіоні, тому немає необхідності створювати виробничі і дослідницькі підрозділи в якості структурних підрозділів технопарку. Якщо переважають структури, що генерують

інноваційні ідеї і здатні створювати зразки інноваційної продукції, доцільно створення маркетингового технопарку, який повинен забезпечити ефективне просування інноваційного продукту на ринок. Якщо спостерігається переважання розвинених інтелектуальних і виробничих ресурсів пропонується створювати інвестиційний технопарк, основна діяльність якого спрямована на пошук джерел фінансування. Якщо суб'єкти інноваційної діяльності не мають дослідно-виробничої бази, доцільно створення виробничого технопарку, який повинен бути забезпечений лабораторним обладнанням і виробничими площами.

Специфіка технопарку	Головні функції технопарку	За яких умов створюється
Технопарк інноваційного типу	Розробка спільно з органами влади інноваційних програм для регіону, розробка інноваційних ідей та проектів, підготовка фахівців в галузі	Якщо зовнішнє середовище забезпечує достатні виробничі і фінансові ресурси для самостійного створення інноваційної продукції та її комерціалізації
Технопарк маркетингового типу	Сертифікація, патентування та просування інноваційних продуктів, підтримка при комерціалізації інновацій	Якщо в середовищі переважають структури, що генерують інноваційні ідеї та здатні створювати зразки готової інноваційної продукції
Технопарк інвестиційного типу	Фінансування інноваційних проектів, пошук джерел фінансування, допомога в розробці інвестиційних проектів	Якщо у середовищі багато наукових та виробничих структур
Технопарк виробничого типу	Проведення дослідно-конструкторських робіт, створення зразків інноваційної продукції.	Якщо у середовищі переважають суб'єкти інноваційної діяльності, що не мають власної дослідно-виробничої бази.
Технопарк віртуально типу, заснований на мережі Інтернет	Організація інформаційної взаємодії та координація всіх учасників інноваційного процесу в регіоні.	Якщо середовище характеризується розподіленими інноваційними ресурсами, які можуть бути інтегровані
Технопарк комплексного типу (класичний технопарк)	Класичні функції технопарку щодо підтримки та забезпечення процесу розробки, виробництва та комерціалізації інноваційної продукції	Існують все необхідні умови та організації

Рисунок 4 – Напрямки створення технологічних парків різних типів в залежності від умов зовнішнього середовища

Коли середовище володіє розподіленими інноваційними ресурсами, доцільно створення віртуального технопарку для організації взаємодії учасників інноваційного процесу. Якщо ж середовище характеризується розвиненим інноваційним, виробничим, фінансовим потенціалом, можливе створення комплексного технопарку.

В роботі узагальнено уніфіковану систему напрямів нівелювання дії чинників, що стримують та дестабілізують розвиток технопарків України, запропоновано за

наступними блоками, які у сукупності саме і реалізують складові державного менеджменту інновацій.

Блок удосконалення планування має реалізуватись у: посиленні стратегічного планування розвитку технопарків, удосконаленні планування створення технопарків; розробці програм розвитку технопарків з урахуванням пріоритетних напрямів розвитку інноваційної сфери в Україні.

Блок удосконалення організації має бути реалізований у розрізі: організації взаємодії наукових та дослідницьких установ; удосконалення законодавчої бази; розвитку системи венчурного фінансування; організації кооперативних зв'язків між технопарками.

Блок удосконалення мотивації реалізується у: створенні сприятливих умов для діяльності наукових кадрів; удосконаленні підготовки кадрів в сфері управління інноваціями; посиленні захисту прав інтелектуальної власності; стимулюванні та фінансуванні фундаментальних та прикладних досліджень, наданні преференцій у оподаткуванні.

Блок удосконалення контролю має бути забезпечений за допомогою: створення системи моніторингу діяльності технопарків; створення системи обліку результатів діяльності технопарків; розробки та реалізації проектів державного значення, для їх подальшого виконання у технопарках; контролю за використанням державної інтелектуальної власності.

У дисертації запропоновано структуру заходів підтримки створення та функціонування технопаркових структур за принципом ієрархічності (табл. 2), що забезпечує виокремлення рівнів підтримки технопарків, а також принципу етапності, тобто виокремлення етапів, на якому знаходиться технопарк – чи є він новоствореною організацією або вже має певний досвід функціонування та є зрілою структурою.

В роботі запропоновано методичний інструментарій оцінки ефективності створення та функціонування технопарків за яким необхідно відображати комплексний показник ефективності, що має бути сформований з наступних складових: науково-технічний ефект (визначається тим, наскільки відповідають вимогам науково-технічної революції напрямки досліджень і розробок, приростом наукової інформації тощо); соціальний ефект (кількість контрактів на підготовку фахівців, укладених між вищими навчальними закладами та підприємствами-резидентами технопарку, створення нових робочих місць тощо); екологічний ефект (безвідходність виробництва; перехід до біотехнологій); економічний ефект (I група показників характеризує технопарк як різновид комерційної організації: обсяг прибутку, рентабельність тощо; II – відображає специфіку його діяльності: кількість фірм технопарку, відсоток їх виживання, кількість проектів, обсяги надходжень до бюджету); інтегральний ефект, який з'являється, коли ефект від сукупності напрямів перевищує суму ефектів від кожного напрямку окремо, забезпечує нерозривність інноваційного процесу. Ефекти виражаються як якісними, так і кількісними показниками.

Таблиця 2 – Уніфікована типова матриця системи заходів державної підтримки створення та функціонування технопарків

Етап /Рівень управління	Етап становлення	Етап зростання	Етап стабілізації	Етап стагнації
Державний рівень	<p>Удосконалення нормативно-правової бази.</p> <p>Надання в оренду виробничих площ державних підприємств учасникам технопарку.</p> <p>Розробка та уточнення державних програм з розвитку технопарків.</p> <p>Розробка науково-технічної політики розвитку галузі.</p> <p>Підтримка з держбюджету розвитку інфраструктури технопарків, інноваційних фірм-учасників шляхом надання податкових знижок, пільгових кредитів, прямих субсидій і т.д.</p> <p>Розвиток фундаментальних і прикладних НДДКР з розвитку виробництва високотехнологічної продукції.</p>	<p>Розробка законодавчих ініціатив з відшкодування з державного бюджету частини витрат на сплату відсотків за кредитами на закупівлю:</p> <p>а) сировини і матеріалів,</p> <p>б) технологічного обладнання та запасних частин до нього.</p>	<p>Розробка і вдосконалення законодавчих заходів щодо стимулювання інноваційної та інвестиційної діяльності підприємств технопарку.</p>	<p>Прийняття податкових режимів стимулюючого характеру (розвиток науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт).</p> <p>Введення пільгових фінансових відносин з лізингу обладнання.</p> <p>Розробка заходів державної підтримки організації нових виробництв.</p> <p>Надання державних контрактів і субсидій на НДДКР.</p>
Регіональний рівень	<p>Створення інформаційної бази по послугах, що надаються технопарками.</p> <p>Створення спеціалізованих фінансових установ, що працюють із технопарками в обмін на частку акцій.</p> <p>Цілеспрямована підтримка інноваційних процесів шляхом надання малим підприємствам юридичних і фінансових консультацій.</p> <p>Сприяння розвитку інноваційної, інженерної та транспортної інфраструктури.</p> <p>Сприяння інформаційно-рекламної та іміджевої підтримки технопарку.</p> <p>Розробка науково-методичної бази створення технопарків на базі окремих підприємств.</p>	<p>Формування замовлення на нову продукцію.</p> <p>Виділення цільових кредитів на розвиток технопарку за рахунок коштів бюджету.</p> <p>Відшкодування частини платежів за цільовими кредитами з бюджету.</p> <p>Реалізація заходів щодо стимулювання співробітництва між часниками технопарків.</p> <p>Розробка програм підготовки та підвищення кваліфікації кадрів для технопарків.</p>	<p>Надання пільг з податків за умови, що прибуток повністю або частково йде на технічне переозброєння виробництва, знижка з оплати електроенергії.</p> <p>Моніторинг державних цільових програм, сприяння включенню в них проектів технопарків.</p>	<p>Розробка регіональних цільових програм з розвитку галузі спеціалізації технопарку.</p> <p>Надання кредитів на пільгових умовах.</p> <p>Надання субсидій на розробку та освоєння нових видів високотехнологічної, інноваційної продукції.</p> <p>Венчурне інвестування.</p>
Місцевий рівень	<p>Розробка та уточнення муніципальних програм з організації та технологічної модернізації підприємств, що входять до технопарк.</p> <p>Ініціювання, в т.ч. спільного, фінансування, проведення маркетингових досліджень з пріоритетних напрямів розвитку технопарку.</p>	<p>Формування муніципального замовлення на нову продукцію.</p> <p>Виділення цільових кредитів на розвиток технопарку за рахунок коштів бюджету.</p> <p>Реалізація заходів щодо стимулювання співробітництва між учасниками технопарків</p>	<p>Моніторинг ефективності діяльності технопарку.</p> <p>Спільна реалізація рекламних компаній, виставок, просування бренду технопарку, продукції, що випускається учасниками технопарку.</p>	<p>Встановлення податкових пільг зі сплати місцевих податків.</p> <p>Сприяння розробці програм довгострокових партнерських відносин між «виробниками - наукою - фінансовими структурами».</p>

Наукове підґрунтя оцінки створення та функціонування технопарків, що фінансуються за участю держбюджету, виражається у тому, що у роботі ефекти від функціонування технопарків пропонується оцінювати з урахуванням критеріїв успішного функціонування технопарку (рис. 5).

Рисунок 5 – Критерії ефективності функціонування технопарку, що фінансується з держбюджету

Так, якісні критерії оцінки ефективності функціонування технопарку дозволяють проаналізувати макроекономічні, інфраструктурні, соціально-політичні аспекти діяльності технопарку і дати висновок про відповідність фактичних результатів розвитку заявленим. Кількісні критерії оцінки ефективності функціонування технопарку дозволяють проаналізувати аспекти ринкової, комерційної та соціально-економічної ефективності його діяльності. Критерії оцінки ризиків діяльності технопарку дозволяють оцінити рівень ризиків, присутній в діяльності технопарку і виявити тренди по ризикам на найближчу перспективу.

Оцінка ефективності на основі якісних критеріїв розраховується за формулою:

$$Ч1 = \frac{\sum_{i=1}^{K_{1i}} b_{1i}}{K_{13K} - K_{1HP}} \times 100\%, \quad (1)$$

де K_{13K} – загальна кількість кількісних критеріїв; K_{1i} – i -й якісний критерій; b_{1i} – бал оцінки i -го якісного критерію; K_{1HP} – кількість критеріїв, неприйнятних до даного інвестиційного проекту.

Оцінка ефективності на основі кількісних критеріїв розраховується за формулою:

$$Ч2 = \frac{\sum_{i=1}^{K_{2i}} b_{2i}}{K_{23K}} \times 100\%, \quad (2)$$

де K_{23K} – загальна кількість перелічених критеріїв; K_{2i} – i -й кількісний критерій; b_{2i} – бал оцінки i -го кількісного критерію.

Інтегральна оцінка (E_{int}) визначається як середньозважена сума оцінок ефективності на основі якісних і кількісних критеріїв по такій формулі:

$$E_{int} = Ч1 * 0,3 + Ч2 * 0,4 + Ч3 * 0,3, \quad (3)$$

де E_{int} – інтегральна оцінка; $Ч1$ – оцінка ефективності на основі якісних критеріїв; $Ч2$ – оцінка ефективності на основі кількісних критеріїв, $Ч3$ – оцінка ефективності на основі макроекономічних критеріїв; 0,3; 0,4; 0,3 – зважені коефіцієнти оцінок ефективності на базі якісних, кількісних та макроекономічних критеріїв (вага коефіцієнтів – експертна пропозиція).

За результатами розрахунків числове значення може знаходитися в інтервалах: а) від 65% до 100%, що свідчить про високу ефективність інвестиційного проекту та доцільності його фінансування за рахунок коштів державного бюджету; б) від 50% до 65%, що свідчить про середній ефективності проекту та доцільності перегляду обсягу його фінансування за рахунок коштів державного бюджету; в) нижче 50%, що свідчить про низьку ефективність проекту та доцільності відмовитися від його фінансування за рахунок коштів державного бюджету.

ВИСНОВКИ

Одержані результати вирішують важливе наукове завдання – вироблення теоретичного підґрунтя, розвиток методичних положень і розробка практичних рекомендацій щодо розвитку технопаркових структур як складових елементів інфраструктурного забезпечення державної інноваційної політики в Україні. Основні висновки та рекомендації, здобуті в ході дослідження, полягають у такому:

1. В результаті проведеного дослідження теоретично обґрунтовано концептуальне визначення сутності та місії технопаркових структур як складових елементів організаційно-функціональної мережі

інфраструктурного забезпечення державної інноваційної політики в Україні. В роботі розкрито функціональну визначеність та домінуючу функцію технопаркових структур щодо науково-виробничої інтеграції потенціалу реального сектору економіки, академічної та галузевої науки, вищої освіти, державних, регіональних та місцевих органів управління та влади в контексті індустріалізації економічного розвитку. Доведено, що серед елементів інноваційної інфраструктури технопарки як її головні інноваційні центри, активізують економічний розвиток на основі забезпечення високими технологіями з одночасним вирішенням соціальних завдань.

2. Проведено системне узагальнення чинників, що дестабілізують розбудову технопаркових структур в інфраструктурному забезпеченні державної інноваційної політики в Україні. Виокремлено чинники: пов'язані із плануванням розвитку технопарків; організаційні чинники та чинники стимулювання діяльності технопарків; чинники в сфері контролю та моніторингу діяльності технопарків.

3. Побудовано системно-структурну поліфункціональну модель організаційно-економічних напрямків державної підтримки технопаркових структур в Україні, яка створена на основі функцій державного менеджменту та поєднує планування, стимулювання, контроль та моніторинг діяльності технопарків. Головною метою державної підтримки має стати вироблення ефективного механізму, який забезпечить максимальну результативність технопарків та сприятиме розвитку інноваційної сфери національної економіки.

4. Розроблено типову матрицю системи заходів підтримки створення та функціонування технопаркових структур, де імплементовано зарубіжний досвід підтримки створення та функціонування технопарків, яка створена із врахуванням структуризації заходів за принципом ієрархічності (державний рівень, регіональний, місцевий) та етапності (становлення, зростання, стабілізація, стагнація) життєвого циклу технопарків. Доведено, що заходи підтримки технопарків в залежності від етапу функціонування та рівня створення повинні носити селективний характер.

5. Визначено особливості та обґрунтовано методичний підхід щодо формування загальнодержавної мережі технопаркових структур в Україні. Пропонується концептуальний підхід структурування загальнодержавної мережі технопарків в межах якого національні технопарки мають перш за все сприяти розвитку в Україні нових галузей економіки. Створення технопарків на регіональному рівні має сприяти розвитку малого і середнього підприємництва на базі кооперації зусиль місцевої влади, університетів і промисловості регіонів.

6. Структуровано умови, що сприяють створенню та ефективному функціонуванню технопарків, якщо середовище характеризується достатніми ресурсами для самостійного створення інноваційної продукції, можливе створення інноваційного технопарку. Якщо переважають структури, що здатні створювати зразки продукції, доцільно створення

маркетингового технопарку. При переважанні інтелектуальних і виробничих ресурсів пропонується створювати інвестиційний технопарк. Якщо середовище характеризується відсутністю дослідно-виробничої бази, доцільно створення виробничого технопарку. Коли середовище володіє розподіленими інноваційними ресурсами, доцільно створення віртуального технопарку.

7. Запропоновано науково-методичну базу та інструментарій оцінки ефективності створення та функціонування технопарків, ефект від функціонування технологічних парків є багатоаспектним і складається із загальної сукупності взаємопов'язаних результатів, що породжують якісно новий рівень розвитку виробництва, суспільства, тобто сукупний ефект від діяльності технологічних парків, на наш погляд, необхідно розглядати як комплексний ефект з використанням в оціночних процедурах таких основних складових: економічний ефект, соціальний ефект, науково-технічний ефект, екологічний ефект та інтегральний ефект.

8. Обґрунтовано критеріальну базу та методичне підґрунтя оцінки ефективності функціонування технопарків, створюваних за умови залучення бюджетних коштів. Критерії успішного функціонування технопарку, створеного в рамках державного фінансування пропонується підрозділяти на: якісні, кількісні критерії оцінки ефективності функціонування технопарку та критерії оцінки ризиків діяльності технопарку. Так, якісні критерії дозволяють проаналізувати макроекономічні, інфраструктурні, соціально-політичні аспекти і дати висновок про відповідність фактичних результатів діяльності технопарку заявленим. Кількісні дозволяють проаналізувати ринкову, комерційну та соціально-економічну ефективність. Критерії оцінки ризиків дозволяють оцінити їх рівень і виявити тренди на найближчу перспективу.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

Монографії

1. Проблеми підвищення ефективності господарювання в народногосподарському комплексі (на мезо- та мікроекономічних рівнях) [моногр.] /за ред. А.І. Ковальова, Н.В. Сментини. – Одеса: Атлант, 2013. – 398 с. (23,25 д.а., *особистий внесок: розкрито функції технопарку як елементу регіональної інноваційної інфраструктури, особливості його взаємодії з елементами регіонального інноваційного середовища, визначено перспективний вплив технопарку «Хемо-Поль» на інноваційну активність Одеського регіону. С.297-316 – 1,00 д.а.*)

2. Уханова І.О. Розвиток та функціонування технопарків: світовий досвід та специфіка в Україні. [моногр.] / І.О. Уханова. – Одеса, Атлант, 2012 – 129 с. (7,55 д.а.).

Статті у наукових фахових виданнях України

3. Уханова І.О. Організаційна модель створення регіональних інноваційних систем / І.О. Уханова // Науковий вісник. - Одеса, ОНЕУ. – 2013. – 207 с. № 18 (197) – С. 23-30 (0,5 д.а.).

4. Уханова І.О. Реализация государственного механизма поддержки технопарковых структур: мировой опыт и специфика в Украине / І.О. Уханова // Сборник научн. трудов ДонНУ: Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект. – Донецк: ДонНУ. – 2013 – С. 355-360 (0,4 д.а.).

5. Уханова І.О. Методичні підходи до оцінки результативності та успішності функціонування технопарків / І.О. Уханова // Економічний простір: збірник наукових праць. – Дніпропетровськ, ПДАБА. – 2013. - № 76. – С. 105-114 (0,8 д.а.). **Видання індексується і реферується у зарубіжних базах даних Index Copernicus (Польща).**

6. Уханова І.О. Формування раціональної функціонально-організаційної структури та механізму координації учасників технопарку / С.К. Харічков, І.О. Уханова // Науковий журнал «ЕКОНОМІКА: реалії часу» – Одеса, ОНПУ. – 2013. - №3 (8). – С. 180-186 (0,5 д.а., особистий внесок: обґрунтовано вимоги, яким повинна відповідати раціональна організаційна модель технопарку, розкрито сутність окремих блоків функціональної структури, запропоновано механізм розподілу функцій між органами управління та основними учасниками – 0,25 д.а.). **Видання індексується і реферується в українських та зарубіжних базах даних: Україніка Наукова (Україна), РІНЦ (Росія), Google Scholar (США), EBSCO Publishing (США), Index Copernicus (Польща), Ulrich's Periodicals Directory (США).**

7. Уханова І.О. Створення та функціонування технопарків у регіоні: соціально-економічні ефекти / І.О. Уханова // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. пр.; Одеський нац. екон. ун-т. – Одеса, ОНЕУ. – 2012. – Вип. 47 (4). – С. 378-383 (0,4 д.а.).

8. Уханова І. Адаптація зарубіжного досвіду створення технологічних парків до соціально-економічних умов України / І.О. Уханова // Науковий вісник. – Одеса, ОНЕУ. – 2012 – №10 (162). – С. 267-273 (0,4 д.а.).

9. Уханова І.О. Формування механізму державної підтримки технопарків в Україні / І.О. Уханова // Науковий журнал «ЕКОНОМІКА: реалії часу». – 2012. – № 3-4 (4-5). – С. 213-217 (0,35 д.а.). **Видання індексується і реферується у зарубіжній базі даних Ulrich's Periodicals Directory (США).**

10. Ukhanova I. Creation science and technology parks as a component of innovation in economic development / Ukhanova I., Voronova E. // Socio-economic Research Bulletin. – Odessa, ONEU. – 2011. – №41. – Part 1. – p. 107-114. (0,5 д.а., особистий внесок: виявлено особливості створення та функціонування

технологічних та наукових парків у розвинутих економіках на прикладі Великої Британії, США, Сінгапуру, Китаю, проаналізована роль технопарків у реалізації інноваційної політики країни – 0,3 д.а.).

11. Уханова І.О. Технологічні парки як чинник стимулювання розвитку інноваційної економіки в сучасних умовах / І.О. Уханова // Збірник наукових праць «Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності». – Приазовський державний технічний університет, Маріуполь. – 2011. – т. 2. – С. 44-49 (0,4 д.а.).

12. Уханова І.О. Роль технологічних парків в становленні та розвитку інноваційної економіки країни. / І.О. Уханова // Збірник наукових праць «Економічний вісник університету» ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Г. Сковороди». – 2011. – вип. 16/2. – С. 212-217 (0,4 д.а.).

13. Уханова І.О. Проблеми формування інноваційної економічної політики в Україні / І.О. Уханова // Науковий вісник. – Одеса, ОДЕУ. – 2007. – № 3 (40). – С. 179-187 (0,6 д.а.).

Статті у наукових виданнях інших держав

14. Уханова І.О. Становление и функционирование технологических парков в развитых экономических системах / И.О. Уханова // Ivane Javakhishvili Tbilisi State University «Globalization, Contemporary Problems of International Business and Development Trends» - Publishing House “UNIVERSAL”, Tbilisi. – 2012. – С. 457-462 (0,4 д.а.).

15. Уханова І.О. Современное состояние и перспективы развития технопарковых структур в странах-участниках ЧЭС (на примере Украины и Российской Федерации) / И.О. Уханова // Проблемы и перспективы развития сотрудничества между странами Юго-Восточной Европы в рамках Черноморского экономического сотрудничества: сб. науч. тр. – Свиштов. – 2012. – Т 1. – С. 285-291 (0,4 д.а.).

2. Опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

Матеріали наукових конференцій

16. Уханова І.О. Соціально-економічні наслідки створення та функціонування технопарків: підходи до оцінки / І.О. Уханова // Матеріали першої міжнародної науково-практичної конференції «Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики». – Одеса, Атлант. – 2012. – С. 168-170 (0,1 д.а.).

17. Ukhanova I. Development of innovative structures in some states of the European Union / I. Ukhanova // International Collection of the Scientific Works

«Foreign economic relations development in the modern world economic system». – Kiev, Osvita Ukrainy. – 2011. – P. 54-58 (0,3 д.а.).

18. Уханова І.О. Технопарки як засіб переходу економіки України на інноваційний тип розвитку / І.О. Уханова // Сборник научных трудов: Проблемы повышения эффективности функционирования предприятий различных форм собственности. – Донецк. – 2010. – С. 213-218 (0,45 д.а.).

19. Уханова І.О. Умови формування технологічних парків в регіонах України / І.О. Уханова // Матеріали XII Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів і молодих вчених «Соціальні, фінансові та економічні основи ефективної політики держави в умовах глобалізації світової економіки». – Донецьк ДЕГІ. – 2010. – част. 1. – С.216-218 (0,1 д.а.).

Статті в інших виданнях

20. Уханова І.О. Зарубіжний досвід створення та функціонування наукових парків / І.О. Уханова // Журнал «Сучасна економіка». – К: Державний інститут підготовки кадрів. – 2011. – вип. 5. – С. 38-48 (0,6 д.а.).

АНОТАЦІЯ

Уханова І.О. Розвиток технопаркових структур в системі забезпечення державної інноваційної політики в Україні. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. – Одеський національний політехнічний університет, Одеса, 2014.

Досліджено теоретичні основи державної інноваційної політики та технопарків як елементу інноваційної інфраструктури, досліджено зарубіжний досвід створення та функціонування технопарків в розвинутих та в транзитивних економічних системах, становлення та розвиток технопарків України.

Проаналізована державна підтримка технопарків в розвинутих країнах, у транзитивних економічних системах, специфіка державного управління технопарками в Україні.

Запропоновано шляхи ефективного впровадження та функціонування технопаркових структур, підходи до створення технопарків з урахуванням особливостей зовнішнього середовища, джерела і заходи фінансування технологічних парків в Україні, підходи до оцінки їх діяльності.

Ключові слова: інноваційна економіка, інноваційна політика, інноваційна інфраструктура, технопаркові структури, державна підтримка технопарків, моніторинг діяльності технопарків.

АНОТАЦИЯ

Уханова И.О. Развитие технопарковых структур в системе обеспечения государственной инновационной политики в Украине. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.03 – экономика и управление национальным хозяйством. – Одесский национальный политехнический университет, Одесса, 2014.

Диссертационное исследование посвящено обоснованию теоретико-методических положений и практических рекомендаций по активизации развития технопарковых структур как элемента инфраструктурного обеспечения государственной инновационной политики в Украине.

В результате исследования предложена системно-структурная полифункциональная модель организационно-экономических мер государственной поддержки развития технопарковых структур в Украине, которая объединяет планирование, стимулирование, контроль и мониторинг деятельности технопарков.

Разработана типичная матрица мер поддержки создания и функционирования технопарковых структур с учетом принципа иерархичности (национальный, региональный, местный уровни) и этапности (становление, рост, стабилизация, стагнация) жизненного цикла технопарков.

Предложен концептуальный подход структурирования общегосударственной сети технопарков с внедрением двухуровневой классификации технопарковых структур: во-первых, ориентированных на поддержку инновационной политики развития национальной экономики в стратегических направлениях, определяющих конкурентные преимущества Украины на международных рынках, а во-вторых, направленных на поддержку государственной инновационной политики в региональных (секторальных) сегментах экономики, развитие которых определяется особенностями реальной внешней среды.

Обосновано концептуальное определение сущности и миссии технопарковых структур как составляющих элементов организационно-функциональной сети инфраструктурного обеспечения государственной инновационной политики в Украине, которые раскрывают функциональную определенность и доминантную функцию научно-производственной интеграции потенциала реального сектора экономики, академической и отраслевой науки, государственных, региональных и местных органов власти в контексте индустриализации экономического развития.

Предложено системное обобщение факторов, дестабилизирующих развитие технопарковых структур в системе обеспечения государственной инновационной политики в Украине.

Разработан методический инструментарий оценки эффективности создания и функционирования технопарков с использованием в оценочных процедурах системы эффектов и методическая основа оценки эффективности функционирования технопарков, создаваемых при условии привлечения бюджетных средств.

Апробация полученных результатов исследования проводилась на базе государственных органов власти регионального значения. Практическое внедрение полученных результатов исследования даст возможность повысить эффективность создания технопарков как элементов инновационной среды.

Ключевые слова: инновационная экономика, инновационная политика, инновационная инфраструктура, технопарки структуры, государственная поддержка технопарков, мониторинг деятельности технопарков.

SUMMARY

Ukhanova I.O. The development of technology park structures in the system of ensuring of state innovation policy in Ukraine – Manuscript.

The dissertation for getting the candidate of sciences degree on specialty 08.00.03 – economics and management of national economy. – Odessa National Polytechnic University, Odessa, 2014.

Theoretical foundations of state innovation policy and technology parks as the elements of innovation infrastructure, foreign experience in creating and functioning of technology parks in developed and transition economies and the development of technology parks in Ukraine were investigated.

Governmental support of technology parks in developed countries and transition economies, the specify of governmental management of technology parks in Ukraine were analyzed.

The ways of effective implementation and functioning of technology park structures, approaches to creation of technology parks considering the features of external environment, sources and activities for funding of technology parks in Ukraine, approaches to the evaluation of their activities were suggested.

Keywords: innovation economy, innovation policy, innovation infrastructure, technology park structures, governmental support of technology parks, the monitoring of technology parks activities.

Підписано до друку 13.11.2014 р.
Формат 60×90/16. Ум. друк. арк. 1,25. Обл.-видав. арк. 0,9.
Замовлення № 002/11 Тираж 120 прим.
Тиражовано з готового оригінал-макету ФОП Селезньов С.В.
65044, м. Одеса, пр. Шевченка, 1
Свідоцтво про державну реєстрацію В03 № 491753